

Interpellasjon

Bakgrunn for SUs kampanje om unge i arbeidslivet:

Det du ikke vet, kan du ha vondt av!

Rettigheter som arbeiderbevegelsen har kjempet frem i flere tiår er under angrep. Regjeringens nedskjæring i arbeidsmiljøloven gir mer makt til arbeidsgiverne, mens vanlige folk står overfor et mer usikkert arbeidsliv. Overvåking av ansatte har blitt mer normalt, og vikarbyråer gjør at ungdom stiller svakere i arbeidslivet. Det oppdages stadig brudd på arbeidsmiljøloven på unges arbeidsplasser, og ungdom lærer ikke på skolen om hvilke rettigheter de har i arbeidslivet.

De få på toppen tjener på svekkelser i arbeidsmiljøloven fordi å leie inn arbeidskraft blir billigere. Samtidig taper ungdom når arbeidslivet blir stadig mer utrygt og eierne stikker av med mer av inntektene.

Vanlige folk må ta makten i egne hender og organisere seg på arbeidsplassen for å kjempe for rettighetene sine. Derfor er fagforeninger det viktigste verktøyet vi har i kampen for et tryggere arbeidsliv. Det er derfor grunn til stor bekymring når vi har den laveste organisasjonsgraden i Norge på 70 år. I dag er kun hver fjerde ungdom mellom 16 og 26 fagorganisert.¹ Derfor arbeider SU nå med å øke andelen unge som engasjerer seg i fagbevegelsen.

En annen del av kampanjen retter seg mot at unge ikke har kjennskap til hvilke rettigheter de allerede har. Det du ikke kan vet, kan du ha veldig vondt av. Derfor krever vi at skolen sikrer at unge får opplæring i sine rettigheter.

¹ <https://www.fafo.no/images/pub/2017/20640.pdf>

Interpellasjon til fylkestinget

Et godt organisert arbeidsliv er en forutsetning for det norske samfunnet. I arbeidslivet er unge spesielt utsatt for brudd på arbeidslivsbestemmelsene ettersom de ofte er sårbare og ikke har kjennskap til sine rettigheter. Unge arbeidstakere i aldersgruppen 13-25 år møter mange utfordringer når de trer inn i arbeidslivet. Undersøkelser viser at de er mer utsatt for ulykker, støy og tunge løft i arbeidslivet enn eldre arbeidstakere

I 2018 avdekket LO sin sommerpatrulje at 40% av de nærmere 6000 bedriftene de besøkte brudd på arbeidsmiljøloven. Årlig er det rundt 100 000 ungdommer mellom 15 - 17 år i sommerjobb og mange av dem har ikke kjennskap til rettighetene sine knyttet til arbeidskontrakt, lønn og arbeidstid. Dette medfører at ungdom kan utnyttes og risikerer å arbeide under uforsvarlige forhold.

Arbeidstilsynet har avdekket at det er særlig forekomst av brudd på arbeidsmiljøloven i bransjer som har en stor andel unge arbeidstakere². Og de har pekt ut unge arbeidstakere som en gruppe som er særlig sårbar³. Dette er et problem fylke må ta på alvor.

Den arenaen ungdom møter oftest er skolen og fylkeskommunen har som skoleeier et særskilt ansvar for å sørge for at ungdom får utvikle den kompetansen de trenger for å ivareta sine rettigheter. Det er ønskelig å ha en dag på hver videregående skole som er dedikert til å drive opplæring i rettigheter for arbeidstaker innenfor områder som er særlig relevant for unge arbeidstakere.

Forslag til vedtak:

Fylkestinget ber fylkesrådet igangsette en prosess for å gjennomføre opplæring i faglige rettigheter, gjennom en arbeidslivsdag, på alle videregående skoler i xx fylke.

Alternativ dersom det er spørsmål til fylkesordfører:

Kan det være aktuelt å igangsette en prosess for å gjennomføre en opplæring i faglige rettigheter på alle videregående skoler i xx fylke gjennom en arbeidslivsdag?

² <https://www.arbeidstilsynet.no/globalassets/om-oss/forskning-og-rapporter/rapporter-fra-tilsynsprosjekter/rett-start-for-unge-arbeidstakere-hovedfunn-2009-2012-okt-2013.pdf>

³ <https://www.arbeidstilsynet.no/contentassets/7ec576afb75a45b69f8a74705e9c18/arsrapport-2016.pdf>

Til deg som skal fremme interpellasjon:

Du står selvsagt fritt til å redigere den slik at den bedre passer inn i din fylkeskommune, og ut fra om du er i posisjon eller opposisjon. SU ønsker å få gjennomslag for at unge må få informasjon om sine rettigheter i arbeidslivet, samt skape oppmerksomhet rundt tematikken. I denne kampanjen har vi samarbeidet tett med fagbevegelsen nasjonalt, og det er positivt om dette også kan skje i fylkene i forbindelse med denne saken og interpellasjonen.

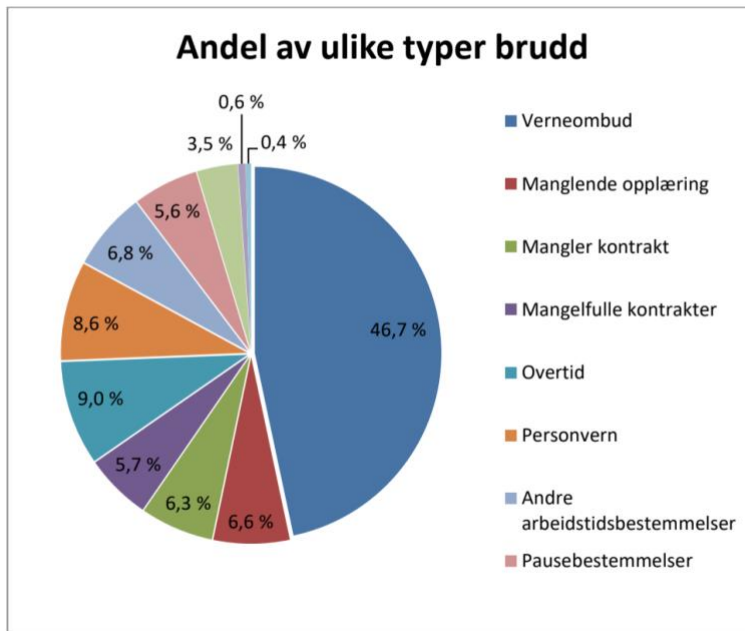
Det er ulike måter å få arbeidsrettigheter inn i skolen på. Vi ønsker primært å få en hel dag der fagbevegelse og arbeidsrettigheter er i fokus. Det er naturlig at fagbevegelsen er med på en sånn dag. Et annet alternativ er å ha arbeidsrettigheter inne i ordinær undervisning. Det er ideelt å ha en slik dag før sommeren, før mange unge skal ut i sommerjobber.

Fagbevegelsen blir noen ganger adressert i fag som historie og samfunnsfag, men dette er alt for ofte mangelfullt og lite systematisk. I tillegg dreier det seg ikke om hvilke rettigheter arbeidstakere har i dag. Videre så er også arbeidsliv adressert i skolen på noen yrkesfaglinjer. Derfor kan fylkeskommunen si at det allerede gjøres noe på skolen for å informere unge om sine rettigheter. SU mener det som gjøres i dag er alt for lite og det når ikke på langt nær alle elever. Derfor er det et stort behov for opplæring i faglige rettigheter i skolen.

SU ønsker å ha et konkret krav om at det skal være en arbeidslivsdag. Dersom SV ikke får gjennomslag for dette kan det bli gode medieoppslag om at høyresiden ikke vil at unge skal få vite om egne rettigheter i arbeidslivet, og det kan være en god sak inn i valgkampen og i eventuelle forhandlinger etter valgkampen.

Lykke til med å fremme interpellasjonen, det setter vi i SU stor pris på! Hvis du har spørsmål er det bare å ta kontakt med Balder Alvær Olafsen, faglig leder i SU på balder@su.no.

Statistikk fra sommerpatruljen:

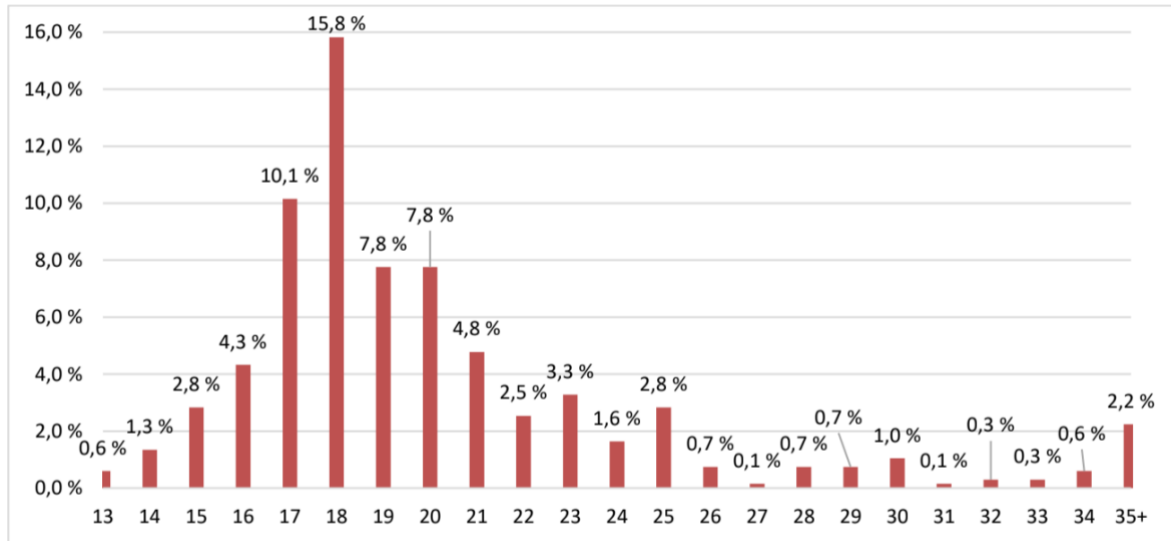

Figur 2: En grafisk fremstilling av tallene for 2018 i Tabell 3. Tallene angir andel av alle brudd og ikke hvor ofte slike brudd ble funnet.

	2018	2017	Endring fra 2017
Mangler kontrakt	4,4 %	5,3 %	- 0,9 pp.
Mangelfulle kontrakter	4,0 %	4,2 %	-0,2 pp.
Manglende/mangelfulle lønnslipper	2,4 %	2,0 %	+0,4 pp.
Manglende opplæring	4,6 %	5,4 %	-0,8 pp.
Brudd på pausebestemmelser	3,9 %	3,6 %	+0,3 pp.
Brudd på overtidregler	6,3 %	5,3 %	+1,0 pp.
Brudd andre arbeidstidsbestemmelser	4,7 %	3,9 %	+0,8 pp.
Mistanke om svart arbeid	0,4 %	0,6 %	-0,2 pp.
Brudd på likestillings/diskrimineringsregler	0,3 %	0,2 %	+0,1 pp.
Brudd på personopplysningsregelverk	5,9 %	4,0 %	+1,9 pp.
Manglende informasjon om verneombud	27,3 %	26,6 %	+0,7 pp.
Verneombud ikke i henhold til AML	5,1 %	-	-

Tabell 2. Andel av besøkte bedrifter med brudd

Tallene angir hvor ofte vi avdekker de ulike typene brudd på de besøkte arbeidsplassene. Dette er tallene som er mest relevante å sammenligne fra år til år.

Figur 12. Aldersfordeling på de henvendelsene gjelder